

A vaskakas legendája

Megszólalt Győrben a vaskakas. A legenda szerint több mint 400 évvel ezelőtt, pontosan 1598-ban, és nem kis szerepe volt abban, hogy a törököket négyéves megszállás után sikerrel kiűzték a várból a magyar és az osztrák seregek. Idén nyáron aztán ismét kukorékolni kezdett, amikor a régmúltból fakadó történet megelevenedett egy négynapos programsorozat keretében.

A vaskakas históriája a város legismertebb legendája. Az ércakas sokak számára a szabadság, a győzelem jelképe, a bátorság és a leleményesség diadala. Mesészerű történet, amely újra és újra életre kelti a győri vár töröktől történő visszafoglalásának históriáját.

A bátyán billegő ércakas annak idején a szélirányt mutatta. Máig úgy mesélik, hogy a várat elfoglaló csapatok vezére, Szinán pasa hitt abban, hogy az erődítmény bevehetetlen, és megjövendölte, hogy amíg a kakas meg nem szólal, Győr török kézen marad. A kakas azonban a győztes ostrom éjszakáján megszólalt, és kukorékolni kezdett. Hangját a legenda szerint egy suszterinas kölcsönözte.

A legényt Bajusz Ferkónak hívták, ő mászott fel a torony tetején magát illegető kakashoz, és kukorékolással adott jelt a vár alá érkező katonáknak.

Trombitáját szólaltatta meg úgy, hogy azt kukorékolásnak vélhette bárki a hajnali derengésben. A törökök pánikba estek, azt hitték, beteljesedett a nagyvezér jóslata: a vaskakas megszólalt, elérkezett a végórájuk.

Hogy kukorékol-e a bátor suszterinas, nem tudhatjuk biztosan, a vaskakas viszont létezik, a győri Xántus János Múzeum őrzi. Történelmi tény az is, hogy az ostromló magyar és osztrák seregek az éj leple alatt petárdával berobbantották a Fehérvári kaput, és rajtaütéssel visszafoglalták a várat Pálffy Miklós és Adolf von Schwarzenberg vezénylete alatt.

Bajusz Ferkó történetét, a győri vár elfoglalását és a török kiűzését több jelenetben szabadtéren mutatták be a közelmúltban a Győri Nemzeti Színház művészei és a stúdiósok a nagyszámú közönségnek a Vaskakas ünnepi játékokon. Korabeli történeteket, meséket is előadtak a szórakoztató mutatóanyagok – kevés szóval, dobszóval, sok humorral, kimerevített állóképekkel. Igazi vásári komédiában volt része a nagyérdeműnek. De nem maradtak el a végvári időket idéző játékok sem a vitézlő iskolában, a végvári vurstliban. A magyar tábornok vitézek, a török tábornok janicsárok népesítették be.

Kelet s nyugat közt... kedves őr

– Ez volt a kezdet, jövőre színművet "rakunk össze" a történetből – ígérte Kszel Attila, az idei program egyik rendezője.

A színházi szakember szerint tenni kell azért, hogy Pálffy Miklósnak és Adolf von Schwarzenbergnek, a vár visszafoglalóinak hőstette ne merüljön feledésbe, hiszen nekik állít emléket a legenda is, amely a város kultúrtörténetének része, és karakteres vonással gazdagítja Győr történelmi arculatát.

A győri vár visszavételének politikai jelentőségével tisztában volt a korabeli Európa. 1598 áprilisának első napjaiban futótűzként terjedt a két jeles vitéz hőstettének híre. A keresztény templomok Európa-szerte visszhangoztak a Te Deumoktól – jegyezte meg Mohl Adolf győri székesegyházi kanonok Győr elestének és visszavételének irodalma című, 1935-ben megjelent bibliográfiájának bevezetőjében. Nem véletlenül nevezte Győrt "Kelet s nyugat közt... kedves őr"-nek Kosztolányi Dezső évszázadokkal később.

Mohl Adolf írásából az is kiderül, hogy mivel Buda bevétele után Győrt tartották "nemcsak Bécs, hanem az egész német birodalom kulcsának", úgyszólván félszáz éven keresztül milliókat költöttek megerősítésére. Korának legkorszerűbb erődítményei között tartották számon egész Európában, a török inváziót mégsem tudta megállítani. Gróf Hardegg Ferdinánd végül feladta a várat, és szerződést kötött a hódítókkal. A megállapodás előírta, hogy a védők teljes fegyverzetben, szabadon elvonulhatnak, a sebesülteket pedig hajón szintén elvihetik.

"A bevonuló győztes törökök, úgy látszik, nem olvasták a szerződést, és a sebesültek zömét lekasabolták. Többeket kifosztottak, rabigába hajtottak" – írta Bana József győri levéltár-igazgató a Városi levéltári füzetek 2001-es számában.